

ارزهای دیجیتال و تأثیر آن‌ها بر آینده اقتصاد بین‌الملل

سروش فهندژ سعدی^۱ یعقوب قلندری^۲ سجاد بیاضی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۶/۱۰

چکیده

عصر دیجیتال به روش‌های مختلف در حال تغییر دادن شکل محیطی است که در آن زیست می‌کنیم. در این راستا ارزهای دیجیتال تحولی نوین در ابعاد اقتصادی و مالی محیط بین‌الملل به وجود آورده‌اند؛ از ایجاد مزیت‌های رقابتی به روش دست‌کاری بازار جهانی به وسیله جنگ ارزی تا تحریم‌گریزی. با ورود به دوران پیچیده رقابت قدرت‌های بزرگ، این موضوع بیشتر دارای ضرورت می‌شود. جمهوری اسلامی ایران با توجه به شرایط تحریمی و همچنین تبدیل شدن به یک قدرت فرا منطقه‌ای می‌بایست بر راه‌هایی که بتواند از طریق آن تبادلات خود را صورت دهد و موانع پرداختی خود را خنثی کند، متمرکز شود. هدف مطالعه حاضر با توجه به اهمیت آن برای ج.ا.ا. به منظور افزایش نقش آفرینی در تجارت بین‌المللی، یافتن مسیر جدیدی برای نقل و انتقالات مالی به منظور دور زدن تحریم‌ها می‌باشد. حال پژوهش حاضر در تلاش است با مطالعات کتابخانه‌ای و روش توصیفی - تبیینی به سؤال اصلی خود، ارزهای دیجیتال چه نقشی بر اثرگذاری جنگ‌های ارزی در تجارت بین‌الملل دارد، پاسخ دهد. با توجه به نتایج حاصل شده، ارزهای دیجیتال - هم دولتی و هم غیردولتی - با ماهیت محرمانه بودن تراکنش‌ها و همچنین بدون وجود نظارت بر آن‌ها، این امکان را به دولت‌ها می‌دهد که بر جنگ‌های ارزی و اقتصادی غلبه کنند و با آزادی عمل بیشتری در اقتصاد بین‌الملل، شناور باشند. همچنین استفاده از ارزهای دیجیتال دولتی می‌تواند منجر به نوع جدیدی از جنگ‌های تجاری شود که با انباشت ذخایر بازار بین‌المللی را تحت الشعاع قرار دهد.

کلیدواژه‌ها: ارز دیجیتال، جنگ ارزی، اقتصاد بین‌الملل، تحریم اقتصادی.

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل دانشگاه تهران sorooshsaadi@ut.ac.ir

۲. دکتری علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی yakub65@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری اقتصاد گرایش مالی، دانشگاه علامه طباطبایی Bayazi.sajjad@gmail.com

مقدمه

ارزهای دیجیتال یکی از مهم‌ترین بازیگران انقلاب سایبری عصر حاضر می‌باشند که به دلیل ماهیت خود میان دولت‌ها، شرکت‌ها و شهروندان از محبوبیت بالایی برخوردار هستند. انقلاب در امور فناوری موجب کاهش بسیاری از هزینه‌های جانبی در مقیاس جهانی شده و تبادلات را تسهیل نموده است. پیشرفت و تکامل پول یکی از موضوعاتی است که در انقلاب سوم و چهارم صنعتی معنای تازه به خود گرفت و مستقیماً به تبادلات بین‌المللی و تجارت مرتبط می‌باشد. این پیشرفت‌ها تغییرات قابل‌توجهی برای اقتصاد به حساب می‌آیند؛ زیرا این پتانسیل را دارند که از معماری‌هایی که به طور سنتی بر عملکرد بازارهای مالی نظارت می‌کنند، بکاهند.

امروزه تعداد فزاینده‌ای از پرداخت‌ها در اقتصاد به صورت دیجیتال انجام می‌شود. ارز دیجیتال به عنوان یک واحد پولی یا واسطه تبادل بر پایه اینترنت تعریف می‌شود که ویژگی‌هایی مشابه با پول فیزیکی را دارد است، اما تراکنش‌های انتقال سرمایه را به صورت آنی و بدون کارمزد بین افراد انجام می‌دهد (زارعدار، ۱۴۰۱: ۱). ارزهای دیجیتال از فناوری غیرمتمرکز استفاده نموده و به کاربران امکان پرداخت و ذخیره پول را بدون نیاز به استفاده از بانک‌ها و سازمان‌های واسطه را می‌دهند (دولت‌شاهی، ۱۳۹۶). در حال حاضر واحد پول دیجیتالی توجه بسیاری از سرمایه‌گذاران، کارآفرینان، قانون‌گذاران و عموم مردم را جلب نموده است. به بیان دیگر ارزهای مجازی، نظام پولی و بانکی و فلسفه وجودی آن‌ها را به چالش کشیده‌اند. این ارزها از پیدایش سیستم مالی جدید حکایت دارند که در آن پول و کنترل گردش آن از بانک‌های مرکزی و دولت‌ها سلب شده و در دستان مبادله‌کنندگان قرار می‌گیرد. این چالش‌ها تنها به نظام پولی و بانکی محدود نشده و دامنه آن به حدی گسترده است که حوزه‌های دیگر جامعه و علوم مانند حقوق، فقه، اقتصاد و سیاست را نیز تحت تأثیر قرار داده و حجم گسترده‌ای از پرسش‌های خرد و کلان را پیش روی آن‌ها قرار داده است (محمودی، ۱۳۹۸). با این توضیح مشخص می‌گردد که ارزهای دیجیتال یا رمز ارزها علاوه بر مزیت‌هایی مانند سرعت بالا در انتقالات بین‌المللی، کنترل تورم، جذب

سرمایه‌گذاری خارجی، کاهش تنش‌های اقتصادی ناشی از تحریم‌ها و... با چالش‌هایی همچون بروز مشکلات امنیتی، عدم امکان تجهیز و تخصیص منابع به فعالان اقتصادی، روبرو بوده‌اند که موجب شده از منظر امنیتی، این نوع ارز به‌عنوان پول قانونی پذیرفته‌نشده و عدم نظارت نهادهای مالی روی آن، کارکرد آن‌ها را مشابه پول بی‌پشتوانه کرده است.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی که منجر به بروز چالش برای وضع موجود در رژیم‌های کنونی اقتصادی و مالی توسط ارزهای دیجیتال شده است، ماهیت دوطرفه بودن آن می‌باشد؛ در گذشته رژیم‌های تحریمی غرب با توجه به نقل و انتقالات مالی سنتی تأثیرهای عمیقی بر شرایط اقتصادی کشور هدف داشت اما در آینده این تأثیرات از بین خواهند رفت؛ چراکه ارزهای دیجیتال را نمی‌توان مانند روش‌های سنتی سابق کنترل کرد. همچنین ارزهای دیجیتال می‌توانند بر جنگ ارزی در بعد داخلی یا بین‌المللی اثرگذار باشند. جنگ ارزی یک سیاست تلافی‌جویانه کاهش ارزش پول رسمی است که هدف آن بهبود رقابت تجارت خارجی هر کشور به ضرر سایر کشورها است. کاهش ارزش پول یک حرکت عمدی برای افزایش جذابیت محصولات صادراتی یک کشور است. کشورها ممکن است چنین راهبردی را برای به دست آوردن مزیت رقابتی در تجارت جهانی و کاهش بار بدهی دولتی خود دنبال کنند. اهمیت این پژوهش در بررسی تأثیر ارزهای دیجیتال بر اقتصاد بین‌الملل و به‌ویژه رژیم‌های تحریمی و منازعات آتی در این حوزه می‌باشد که برای ج.ا.ا نیز با توجه به شرایط تحریمی که سالیان درازی است بر کشور تحمیل شده، دارای اهمیت در جایگاه تحریم‌گریزی ارزهای دیجیتال می‌باشد. همچنین با توجه به‌تازگی موضوع و کمبود مطالعات این حوزه، حداقل به زبان فارسی، این مطالعه را در جایگاه دارا بودن ضرورت، قرار می‌دهد. در این راستا نگارندگان در پی یافتن پاسخ برای سؤال اصلی خود هستند: ارزهای دیجیتال چه نقشی در اثرگذاری بر اقتصاد بین‌الملل و جنگ‌های پولی دارند؟ نوآوری پژوهش حاضر در بررسی نقش تحریم‌گریزی ارزهای دیجیتال - چه ملی چه غیر ملی - و تأثیر آن بر تجارت بین‌الملل می‌باشد.

۱. مبانی نظری

با توجه به تمرکز پژوهش حاضر که تأثیر ارزهای دیجیتال بر اقتصاد بین‌الملل به‌ویژه برای کشورهای تحت تحریم اقتصادی می‌باشد، یکی از مهم‌ترین نظریاتی که مطرح می‌شود بحث جنگ ارزی است که کشور هدف می‌بایست به کار بگیرد تا بتواند قیمت کالاهای خود را در بازارهای بین‌المللی برای خریداران جذاب نگه دارد؛ حال ارزهای دیجیتال می‌توانند چنین راهبردی را در دراز مدت کم اثر کنند. جنگ ارزی تشدید سیاست‌های کاهش ارزش پول در میان دو یا چند کشور است که هرکدام در تلاش برای به تحرک درآوردن اقتصاد خود هستند. قیمت ارز در بازار دائماً در نوسان است. باین حال، یک جنگ ارزی توسط تعدادی از کشورها رخ می‌دهد که به‌طور هم‌زمان درگیر تصمیمات سیاسی با هدف کاهش ارزش پول خود هستند.

در جنگ ارزی که گاهی به آن کاهش ارزش رقابتی می‌گویند، کشورها ارزش پول خود را کاهش می‌دهند تا صادرات خود را در بازارهای خارج از کشور جذاب‌تر کنند. با کاهش مؤثر هزینه صادرات، محصولات این کشور برای خریداران خارجی جذاب‌تر می‌شود. درعین حال، کاهش ارزش واردات، واردات را برای مصرف‌کنندگان خود کشور گران‌تر می‌کند و آن‌ها را مجبور به انتخاب جایگزین‌های داخلی خواهد کرد. این ترکیب از رشد صادراتی و افزایش تقاضای داخلی معمولاً به اشتغال بیشتر و رشد اقتصادی سریع‌تر منجر می‌شود. مشاغل در چنین کشوری ممکن است برای توسعه تولید خود به تجهیزات و ماشین‌آلات وارداتی متکی باشند و در صورتی که ارزش پول آن‌ها کاهش یابد، ممکن است این واردات بسیار گران شود (Picardo, 2022).

کاهش ارزش پول اگر با اصلاحات ساختاری واقعی همراه نباشد، در نهایت بهره‌وری آسیب خواهد دید. از جمله مهم‌ترین خطرات این جنگ می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- گاهی ممکن است میزان کاهش ارزش پول بیشتر از حد مطلوب باشد که امکان افزایش تورم و خروج سرمایه وجود دارد.
- ۲- کاهش ارزش پول ممکن است منجر به تقاضای حمایت بیشتر از دولت شود و مانعی سر راه تجارت شود که تجارت جهانی را با مشکل مواجه می‌کند.

۳- کاهش ارزش پول می‌تواند نوسانات ارز را در بازارها افزایش دهد که به نوبه خود منجر به افزایش هزینه‌های ریسک برای شرکت‌ها و حتی کاهش سرمایه‌گذاری خارجی می‌شود (ibid). علاوه بر این، جنگ اقتصادی و مالی، مقصد منطقی مسیری است که دولت‌ها در واکنش به منازعه‌های موجود یا احتمالی در پیش خواهند گرفت. کشورهای غربی در این حوزه پیشگام هستند؛ آن‌ها قبل از اعمال سایر اشکال جنگ، ابتدا به جعبه‌ابزار تحریم‌های اقتصادی و مالی دست می‌زنند که نمونه بارز آن تحریم‌های آمریکا بر ضد ج.ا.ا می‌باشد. تحریم‌ها اولین گام در جنگ مالی یا اقتصادی است (Auray, et.al., 2020: 3-6).

امور مالی غیرمتمرکز که حاصل پیشرفت فناوری می‌باشد تا حدودی به‌عنوان یک شمشیر دو لبه ظاهر شده است. درحالی‌که این فناوری می‌تواند مشارکت مالی را تقویت کند و مزایای بهره‌وری بی‌سابقه‌ای را به همراه داشته باشد، می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای دور زدن تحریم‌ها و فعالیت خارج از سیستم سنتی مالی استفاده شود. با توجه به گسترش روزافزون استفاده از ارزهای دیجیتال، بررسی این تأثیرات دارای اهمیت می‌باشد. شبکه‌های بلاک‌چین به استفاده‌کنندگان اجازه می‌دهند ارزها را به‌گونه‌ای انتقال دهند که توسط واسطه‌هایی مانند سوئیفت قابل رصد نباشد. ماهیت غیرمتمرکز بلاک‌چین، ره‌گیری پرداخت‌ها را بین بازیگران بین‌المللی دشوارتر می‌کند. تأمین مالی در یک رژیم اقتصادی غیرمتمرکز می‌تواند هزینه‌های واسطه‌ای را کاهش دهد و تراکنش‌های مالی را بهبود بخشد (Bartoletti, et.al, 2021: 1-6). امور مالی غیرمتمرکز با اجازه دادن به افراد، بازرگانان و دولت‌ها برای انجام تراکنش‌های مالی از طریق فناوری‌های نوظهور، واسطه‌ها را حذف می‌کند و از طریق شبکه‌های مالی هم‌تا به هم‌تا، امور مالی غیرمتمرکز پروتکل‌های امنیتی را دور می‌زند. هر جا که اتصال اینترنتی وجود داشته باشد، افراد می‌توانند با استفاده از نرم‌افزاری که اقدامات مالی را در پایگاه‌های داده مالی توزیع شده ثبت و تأیید نمایند، مبادلات خود را انجام دهند. تأمین مالی غیرمتمرکز این امکان را می‌دهد که هرکسی از خدمات مالی در هر مکانی استفاده کند، صرف‌نظر از اینکه چه کسی این تراکنش‌ها را انجام می‌دهد یا کجا صورت می‌گیرد و بدین طریق نیاز به مدل مالی متمرکز را از بین می‌برد (Investopedia, 2022).

۲. روش پژوهش

روش تحقیق در نگارش پیش رو مبتنی بر روش گردآوری داده‌ها به صورت اسنادی و توصیفی - تبیینی است. پژوهش حاضر با تکیه بر مطالعات کتابخانه‌ای اقدام به مطالعه موضوع خود کرده است.

۳. یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق را می‌توان به صورت کلی به سه بخش تأثیر ارزهای دیجیتال بر تجارت بین‌الملل، جنگ پولی و تأثیر ارزهای دیجیتال بر رقابت قدرت‌های بزرگ تقسیم کرد.

۳-۱. ارزهای دیجیتال و تجارت جهانی

پول یا ارز دیجیتال نوعی از ارز موجود است که ویژگی مشابه با ارز فیزیکی (اسکناس و سکه) را دارا می‌باشد و می‌تواند اجازه معاملات فوری و واگذاری مالکیت مجدد را بدهد. این ارز ممکن است برای خرید کالاها و خدمات فیزیکی مورداستفاده قرار گیرد. همچنین بنا بر تعریف بانک مرکزی اروپا، پول دیجیتال رمزنگاری شده، ارزی می‌باشد که ممکن است توسط بانک مرکزی یا نهاد دولتی صادر نشده باشد و بدون ارتباط با پول‌های رایج ملی مبادله شوند (Dabrowski, Janikowski, 2018: 318). ارزهای رمزپایه یا دیجیتال را می‌توان به عنوان بخشی از یک گروه نقل و انتقالات مالی با قدرت انتقال مشابه سایر ارزها، بدون درگیر کردن نهادهای دولتی و عمومی دانست (Adhami, Guegan, 2019: 319).

همان‌طور که گفته شد، ارزهای دیجیتال ویژگی‌های منحصر به فردی دارند که باعث شده میل و رغبت به استفاده از آن‌ها در تجارت بین‌الملل افزایش یابد. از جمله این ویژگی‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

امنیت: امنیت داده‌ها به معنای جلوگیری از تحریف و دستیابی به داده‌ها توسط افراد غیر مرتبط.

تقسیم پذیری: هرچه دامنه پذیرش پرداخت‌ها را زیادتر کند امکان دریافت بیشتری وجود دارد؛ به همین دلیل حجم بیشتری از پرداخت‌ها صورت می‌گیرد.

قابل بررسی بودن: برای اینکه بتوان ایراد و خطاهای احتمالی را ردیابی کرد، سامانه باید تمام عملیات مالی را ثبت کند.

قابل اطمینان بودن: برای اینکه کاربران در صورت قطع برق یا ارتباط اینترنت، پول یا تراکنش موردنظر را از دست ندهند سامانه باید به قدر کافی استحکام داشته باشد؛ ارزشهای دیجیتال از این امکان برخوردارند.

گمنام بودن: برخی خریداران تمایل دارند هویت و مشخصات خریدهایشان مخفی باقی بماند این مطلب با حریم خصوصی ارتباط مستقیم دارد که با ارز دیجیتال ممکن خواهد بود (Weatherford, 2009: 21-35).

حال با توجه به آنچه گفته شد، به تدریج رمزارزها از بطن پول‌های الکترونیکی سر بیرون آوردند. رمزارز گونه‌ای پول دیجیتال است که در آن تولید واحد پول و تأیید اصالت تراکنش پول با استفاده از الگوریتم‌های رمزگذاری کنترل می‌شود و معمولاً به صورت نامتمرکز (بدون وابستگی به یک مرجعیت مرکزی) کار می‌کند. «کریپتو» در ارزشهای دیجیتال به رمزنگاری پیچیده‌ای اشاره دارد که امکان ایجاد و پردازش ارزشهای دیجیتال و تراکنش‌های آنها را در سامانه‌های غیرمتمرکز فراهم می‌کند. در کنار این ویژگی مهم «کریپتو» یک تعهد مشترک به تمرکززدایی است. ارزشهای دیجیتال معمولاً به‌عنوان کد توسط گروه‌هایی توسعه می‌یابند که سازوکارهایی را برای صدور (از طریق فرآیندی به نام استخراج) و سایر کنترل‌کننده‌ها ایجاد می‌کنند. ارزشهای رمزپایه تقریباً همیشه به‌گونه‌ای طراحی می‌شوند که از دست‌کاری و کنترل دولت عاری باشند (International Finance, 2022).

در دنیای تجارت بین‌الملل پیچیده و بسیار کنترل‌شده، بیت‌کوین (و سایر ارزشهای دیجیتال)، مزایای گسترده‌ای را برای کسب‌وکارها فراهم می‌کند که در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

- یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های پرداخت‌ها در تجارت بین‌المللی، تبدیل ارزشهای مختلف به یکدیگر است. ارزشهای مختلف با نرخ‌های مختلف مبادله‌ای، به فرآیند پیچیده خرید و فروش محصولات در خارج از کشور می‌افزایند اما با وجود ارز

دیجیتال، این دیگر مسئله مهمی نخواهد بود. ارز دیجیتال و رمزارزها در جهان می‌توانند یک ارز واحد ارائه دهند تا با آن تجارت کنند. به‌عنوان مثال، یک چرم ساز کوچک در برزیل می‌تواند محصولات خود را به یک شرکت توزیع چرم در لس‌آنجلس بدون نگرانی در مورد تفاوت ارز، نرخ ارز و غیره بفروشد.

- مدت زمان کمتری صرف می‌شود تا تراکنش‌های بین‌المللی صورت‌پذیرند. ارسال و دریافت پول از خارج از کشور ممکن است چند روز طول بکشد. با ارز دیجیتال، خریداران و فروشندگان می‌توانند تقریباً در یک لحظه پول را ارسال و دریافت کنند. برای کشوری که سیستم بانکی آن کند و یا تحت تحریم قرار دارد، ارز دیجیتال راه‌حلی عالی برای غلبه بر این موانع ارائه می‌دهد.

- اطمینان از نتایج فرآیند تراکنش یکی دیگر از مزایای ارزهای دیجیتال است. یکی از بزرگ‌ترین خطرات هنگام معامله با تأمین‌کنندگان و خریداران بین‌المللی، برگشت پرداخت‌ها و نداشتن منابع معتبر یا عدم دسترسی به آن‌ها برای اطمینان از دریافت پول است. بسیاری از کسب‌وکارها از این طریق توسط خریداران و فروشندگان خارجی کلاه‌برداری شده‌اند. در نتیجه، امکان لغو معاملات وجود ندارد و تجارت بین‌المللی برای کسب‌وکارها کم‌خطرتر می‌شود.

- یکی از مزایای اصلی ارز دیجیتال برای تجارت بین‌الملل، عدم دریافت کارمزد است. هنگام معامله با شخص سومی مانند بانک، کسب‌وکارها می‌توانند در نهایت کارمزد تراکنش‌های بسیار بالایی را پردازند تا پول خود را به خریداران و تأمین‌کنندگان بین‌المللی ارسال و دریافت کنند. با استفاده از بلاک‌چین که امکان تراکنش‌های هم‌تا به هم‌تا را فراهم می‌کند، خریدهای انجام‌شده با بیت‌کوین بدون هزینه تراکنش هستند. این به صاحبان مشاغل اجازه می‌دهد تا پول بیشتری را در جیب خود

نگه‌دارند (Coin Cloud, 2018).

۲-۳. جنگ‌های پولی

برای سالیان دراز، دولت‌ها اغلب با کاهش ارزش ذاتی پول خود، به جنگ پولی روی می‌آورده‌اند. این روش‌ها شامل کاهش درصد طلا در سکه‌ها یا جایگزینی فلزات با ارزش کمتر به جای طلا بوده است. با این حال، تا قرن نوزدهم، حجم تجارت جهانی که بین کشورها اتفاق می‌افتد بسیار پایین بود؛ بنابراین نرخ مبادله‌ای عموماً موضوع مهمی به حساب نمی‌آمد. یک مثال بارز در این حوزه، کاهش ارزش پول است که در طول جنگ‌های ناپلئونی رخ داد؛ زمانی که کشورها می‌خواستند از نظر اقتصادی با یکدیگر رقابت کنند، معمولاً سیاست مرکانتلیسم را اتخاذ می‌کردند که شامل تلاش‌هایی برای تقویت صادرات و درعین حال محدود کردن واردات بود. در نتیجه این یک روش مطلوب برای حفاظت از صنایع داخلی بود که با اعمال تعرفه توسط دولت انجام می‌شد. از اواخر قرن هجدهم به‌ویژه در بریتانیا، که در بیشتر قرن نوزدهم، بزرگ‌ترین اقتصاد جهان بود، مرکانتلیسم به‌طور فزاینده‌ای توسط نظریه رقیب تجارت آزاد بی‌اعتبار شد، که معتقد بود بهترین راه برای تشویق صنایع این است که تجارت بدون کنترل‌های تحمیلی دولت انجام شود. در نتیجه به تدریج این نوع جنگ تجاری تا مدت‌های بعد از آن رنگ و بوی خود را از دست داد (Ravenhill, et.al, 2017: 7-22).

جنگ ارزی تشدید سیاست‌های کاهش ارزش پول در میان دو یا چند کشور است که هرکدام در تلاش برای تحریک اقتصاد خود هستند. قیمت ارز در بازار همیشه در نوسان است. کشورها به‌طور معمول ارزش پول خود را کاهش می‌دهند تا صادرات خود را در بازار جهانی جذاب‌تر کنند. در عصر کنونی که نرخ ارز شناور می‌باشد، ارزش ارز در درجه اول توسط نیروهای بازار تعیین می‌شود. با این حال، کاهش ارزش پول می‌تواند توسط بانک مرکزی یک کشور از طریق سیاست‌های اقتصادی که تأثیر کاهش ارزش پول را دارد، مهندسی شود. کاهش نرخ بهره یکی از راهبردهایی است که بانک‌های مرکزی می‌توانند اتخاذ کنند تا ارزش پول ملی را کاهش دهند. راهبرد دیگر تسهیل کمی^۱ است که در آن

بانک مرکزی مقادیر زیادی اوراق قرضه یا سایر دارایی‌ها را در بازارها خریداری می‌کند. ترکیب استراتژی‌های گوناگون به‌منظور کاهش ارزش پول منجر به اثرگذاری بیشتر این سیاست‌ها خواهد شد (Picardo, 2022).

جنگ ارزی اصطلاحی نیست که در شرایط طبیعی اقتصادی و بانکداری به‌راحتی مورد استفاده واقع شود؛ به همین دلیل است که وزیر دارایی سابق برزیل، گیدو مانتگا، در سپتامبر ۲۰۱۰ هشدار داد که یک جنگ ارزی بین‌المللی آغاز شده است و این درست بعد از بحران وال‌استریت بیان شد. در نتیجه راهبرد کاهش ارزش پول ملی در مواقع بحرانی اتخاذ می‌شود. کشورها برای به دست آوردن مزیت نسبی در تجارت بین‌المللی وارد جنگ ارزی می‌شوند. وقتی ارزش پول خود را کاهش می‌دهند، صادرات خود را در بازارهای خارجی ارزان‌تر می‌کنند. کسب‌وکارها بیشتر صادرات می‌کنند، سودآورتر می‌شوند و مشاغل جدید ایجاد می‌کنند. در نتیجه کشورها از رشد اقتصادی قوی‌تری بهره‌مند می‌شوند. جنگ‌های ارزی همچنین سرمایه‌گذاری در دارایی‌های کشور را تشویق می‌کنند. بازار سهام برای سرمایه‌گذاران خارجی ارزان می‌شود و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با ارزان‌تر شدن مشاغل کشور افزایش می‌یابد. شرکت‌های خارجی نیز رغبت بیشتری برای خرید منابع طبیعی پیدا می‌کنند (Murphy, 2015: 6).

۳-۳. ارزش‌های دیجیتال ملی و قدرت‌های بزرگ

در سال ۲۰۰۹ بیت‌کوین متولد شد و از همان لحظه، ارزش‌های دیجیتال با میلیون‌ها شرکت‌کننده در این بخش مالی به نسبت جدید به ارزش میلیاردها دلار، رایج شده‌اند. در حالی که جهان به غوطه‌ور شدن در عصر دیجیتال ادامه می‌دهد، گسترش استفاده از ارزش‌های دیجیتال نه تنها افزایش می‌یابد و درآمدهای جهانی از پرداخت‌های الکترونیکی به چند تریلیون دلار در سال می‌رسد، بلکه تبدیل به عرصه نوینی برای منازعه خواهد شد. رشد ارزش‌های دیجیتال اثرات قابل توجهی بر اقتصاد جهانی خواهد داشت و به قلمرو جنگی تبدیل می‌شود که طولانی‌تر، پیچیده‌تر و چندوجهی‌تر می‌باشد؛ به نوعی اتحاد بین اقتصاد و

درگیری و در نتیجه ارز دیجیتال و درگیری؛ منازعه‌ای که نمی‌توان نادیده گرفت. رقابت قدرت‌های بزرگ مانند ایالات متحده آمریکا، چین و روسیه را در مقابل یکدیگر قرار می‌دهد و هر دولت-ملت برای افزایش قدرت و نفوذ در هر دو سطح منطقه‌ای و جهانی رقابت می‌کند. ایجاد ارزهای دیجیتال مجزا با پشتوانه دولتی یکی از جنبه‌های مهم این رقابت است. استفاده از ارزهای دیجیتال توسط دولت‌ها برای به چالش کشیدن یکدیگر از نظر اقتصادی و نظامی ابعاد مختلفی را برای هر یک از این دولت‌ها ایجاد می‌کند. این نکته با نظر به مزیت‌های تجاری رقابتی از طریق دست‌کاری بازار جهانی، کاهش ارزش پول و پتانسیل آسیب‌پذیری اقتصادی به دلیل اتکا به ارزهای دیجیتال، عیان می‌شود.

بسیاری از دولت‌ها در حال بررسی، یا در حال توسعه ارزهای دیجیتال دولتی هستند که از جمله آن‌ها می‌توان به ایالات متحده، چین، روسیه و تا حدی ایران اشاره کرد. این کشورهای خاص و تلاش‌های مربوط به توسعه ارزهای رمزنگاری شده آن‌ها با توجه به تغییر مفهوم درگیری صورت می‌گیرد که نشان‌دهنده این واقعیت است که ارزهای دیجیتال پتانسیل تبدیل شدن به ستون فقرات اقتصاد کشورها را دارند و در نتیجه می‌توانند معضل امنیتی ایجاد کنند. در سال ۲۰۱۹، لیبرا (ارزدیجیتال شرکت متا) در طول جلسات استماع کنگره آمریکا به رسمیت شناخته شد و بحثی را در مورد نقش ارزهای دیجیتال در میان نهادهای دولتی ایالات متحده به راه انداخت. اظهارات جروم پاول، رئیس فدرال رزرو در اواخر سال ۲۰۱۹، بیانگر چشم‌انداز تولید یک ارز دیجیتال آمریکایی است، به طوری که پاول اظهار داشت که فدرال رزرو به‌دقت هزینه‌ها و مزایای پیگیری چنین ابتکاری را تجزیه و تحلیل می‌کند. چند ماه بعد، در اوایل سال ۲۰۲۰، چندین لایحه با محوریت ارزهای دیجیتال در کنگره پیشنهاد شد (CNBC, 2019).

چین نیز برنامه خود را برای ساخت و گسترش یوان دیجیتال از اوایل سال ۲۰۱۴ توسعه داده است و در اواخر سال ۲۰۱۶ آزمایش‌های اولیه یوان دیجیتال اعلام گردید. در اواسط سال ۲۰۱۷، بانک خلق چین یک موسسه تحقیقاتی ارز دیجیتال تأسیس کرد و اندکی بعد، این بانک اعلام کرد که بخش‌های حیاتی طراحی ارز دیجیتال تقریباً کامل شده

است (Conrad, 2022). سال ۲۰۱۹ مشارکت دولت چین در ایجاد ارز دیجیتال بیشتر شد و دولت چین قانون استفاده از ارز دیجیتال ملی خود را ایجاد کرد که در آن حزب کمونیست اختیارات ارز دیجیتال ملی را بر سه دسته تعریف شده اعلام کرد: اصلی، رایج و تجاری. یکن که پیش از این با استفاده از راهبرد محدود کردن دسترسی به ارزهای رمزنگاری شده خصوصی، بر بازار داخلی ارزهای دیجیتال چین تسلط یافته بود، زمینه را برای ظهور ارز دیجیتال ملی فراهم کرده است (Reuters, 2022).

همچنین روسیه تلاش کرده تا با رویکردی مشابه چین، وارد بازار جهانی ارزهای دیجیتال شود. اواخر سال ۲۰۱۷، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، توسعه کریپتوروبل را اعلام کرد؛ یک ارز رمزنگاری شده که منحصراً توسط نهادهای تحت حمایت دولت از طریق یک بلاک‌چین خصوصی کنترل می‌شوند. انتظار می‌رود اولین لایحه ارز دیجیتال روسیه که ارزهای دیجیتال دولتی را تعریف و استفاده از آن‌ها را به‌عنوان شکل فعلی پرداخت دیجیتال ممنوع می‌کند، تا سال ۲۰۲۳ اجرایی شود. این قانون که منجر به بسته شدن بازار ارزهای دیجیتال در روسیه می‌شود، شرایطی را برای گسترش استفاده از روبل دیجیتال ایجاد می‌کند. دولت روسیه قادر است تمام بازار را به‌سادگی با غیرقانونی کردن سایر ارزها کنترل کند (Russia Briefing, 2022).

جمهوری اسلامی ایران نیز با توجه به شرایط تحریمی و همچنین به‌عنوان یک بازیگر مهم در زمینه رقابت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، توسعه ریال دیجیتال را برای ورود ارز مجازی ملی به منظور مقابله با جنگ نوین در دستور کار قرار داده است. در قالب مرحله آزمایشی اولیه در اواخر سال ۲۰۱۸ با امضای قرارداد همکاری بین ایران، روسیه و ارمنستان برای توسعه ریال دیجیتال به پایان رسید. در سال ۲۰۱۹، بانک مرکزی ایران پیش‌نویس اولیه تلاش‌های پیشنهادی خود برای تنظیم ارزهای دیجیتال را منتشر کرد و عزم خود را برای ایجاد ریال دیجیتال نشان داد. این پروژه‌ای است که این امکان را به بانک مرکزی ایران می‌دهد که کنترل خود را بر پول ملی به میزان قابل توجهی افزایش دهد و درعین حال فرصت‌های جدیدی را برای فعالان اقتصادی ارائه کند (Motamedi, 2022). در مجموع،

تلاش‌های هر دولت نشان‌دهنده عزم آن‌ها برای ایجاد ارزهای دیجیتال با پشتوانه دولتی است. این ارزهای رمزنگاری شده می‌توانند به طرق مختلف توسط این دولت‌ها مورد استفاده قرار گیرند که پیامدهای مهمی برای امنیت بین‌المللی دارد.

۴. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

آمریکا، چین و روسیه بخش قابل توجهی از بازار جهانی ارزهای دیجیتال را تشکیل می‌دهند و حجم تبادلات بالایی با ارزهای دیجیتال دارند. ارزهای دیجیتال می‌توانند تأثیرات اقتصادی تحریم‌های مختلف را کاهش دهند و نیازی به جنگ‌های ارزی و کاهش ارزش پول ملی کشورها به صرف دور زدن تحریم‌ها نیست. ارزهای دیجیتال که معمار اقتصاد غیرمتمرکز هستند، می‌توانند روابطی خارج از سیستم کنونی مالی طرح‌ریزی کنند که همه کشورها بتوانند با موانع کمتری و در شرایط آزادانه‌تری به تجارت بپردازند. افزایش استفاده از دلار، یوان، روبل و ریال تأثیرات گسترده‌ای در بازار جهانی ارزهای دیجیتال خواهد داشت که مهم‌ترین آن‌ها مزیت تجاری رقابتی است. یک مورد دیگر برای این چشم‌انداز این است که کشورها می‌توانند دولت‌های دیگر را ترغیب کنند که مستقیماً در بانک مرکزی سپرده نگهداری کنند، و این امکان را به بانک می‌دهد که یک عرضه‌کننده پول دیجیتال برای مشتریان خرده‌فروش خود باشد. این امر به نوبه خود راهبردهای اقتصادی مانند تسهیلات پولی را ممکن می‌سازد و مزیت رقابتی دولت‌ها را در بازار ارزهای دیجیتال را افزایش می‌دهد. همچنین می‌تواند حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را نیز افزایش دهد.

از دیگر تأثیرات ارزهای دیجیتال می‌توان به ماهیت به هم پیوسته پرداخت‌های صورت گرفته به واسطه ارزهای دیجیتال اشاره کرد که ارزهای دیجیتال تحت حمایت دولت می‌توانند برای فعالیت‌های خارج از سیستم‌های جهانی از طرف آن کشور مورد استفاده قرار گیرند. ردیابی فعالیت‌های خارج از نظارت بین‌المللی که از همان کیف پول بیت‌کوین یا هر ارز دیجیتال دیگری سرچشمه می‌گیرد، نشان می‌دهد که چگونه یک بازیگر خارجی

می‌تواند از ارزش دیجیتالی ملی توسعه‌یافته برای دور زدن تحریم، خرید و فروش تسلیحات نظامی و ایجاد روابط کاملاً دوطرفه بدون دخالت دولت‌های ثالث بهره‌برد. ارزش‌های دیجیتال البته به گروه‌های تروریستی نیز اجازه افزایش فعالیت‌های غیرقانونی خود را می‌دهند که این موضوع می‌تواند ماهیت منازعات بین‌المللی را تغییر دهد. پول‌شویی، خرید سلاح‌های کشتار جمعی و باج‌گیری از جمله موارد آسیب‌پذیری‌های امنیتی در حوزه ارزش دیجیتال هستند.

با توجه به افزایش اهمیت ارزش‌های دیجیتالی، جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با افزایش توان خود در این حوزه، معاملات بین‌المللی خود را با ارزش‌های دیجیتال صورت بدهد. استفاده از ریال دیجیتال می‌تواند دور زدن تحریم‌های ظالمانه غرب را تسهیل کند. با وجود چنین تحریم‌هایی که تأثیراتی بر ابعاد داخلی و بین‌المللی کشور داشته است و واردات و صادرات را تحت تأثیر قرار می‌دهد، توسعه زیرساخت‌های پشتیبانی از ریال دیجیتال می‌تواند به ایران این توانایی را بدهد که تجارت بین‌المللی را خارج از یک سیستم بانکی سنتی ادامه دهد و امکان خرید و فروش از نفت و گاز، تا سخت‌افزار نظامی، فناوری‌های دفاعی و بسیاری موارد دیگر خارج از سیستم مالی جهانی را انجام دهد.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- دولتشاهی، نرگس (۱۳۹۶)؛ ارزهای دیجیتال، ابزاری نوین در نظام پرداخت‌های الکترونیکی و اقدامات کشور در زمینه ارزهای دیجیتال، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، همدان: دانشگاه علمی-کاربردی.
- زارع‌دار، اعظم (۱۴۰۱)؛ واکاوی رژیم حقوقی رمز ارزهای دیجیتال؛ با نگاهی به حقوق ایران، فصلنامه مطالعات حقوق، تابستان ۱۴۰۱، شماره ۲۷، ص.ص. ۱۵۷-۱۸۵.
- محمودی، اصغر (۱۳۹۸)، تحلیل ارزهای مجازی در پرتو فقه، حقوق و مطالعات تطبیقی، فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی، ۴۹(۳)، ص.ص. ۵۰۳-۵۲۲.

ب. منابع انگلیسی

- Adhami, S., & Guegan, D. (2019). Crypto assets: the role of ICO tokens within a well-diversified portfolio. *Journal of Industrial and Business Economics*, 47(2), 219-241.
- Auray, S., Devereux, M. B., & Eyquem, A. (2020). *Trade wars, currency wars* (No. w27460). National Bureau of Economic Research.
- Bartoletti, M., Chiang, J. H. Y., & Lafuente, A. L. (2021, March). Towards a Theory of Decentralized Finance. In *International Conference on Financial Cryptography and Data Security* (pp. 227-232). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Dabrowski, M., & Janikowski, L. (2018). Virtual currencies and central bank's monetary policy: challenges ahead. *Monetary Dialogue*. Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies. European Parliament. Brussels.
- Murphy, M. N. (2015). Triple Barrels: The Economic, Financial and Maritime Warfare Nexus in the Twenty-First Century. *The RUSI Journal*, 160(2), 12-18.
- Ravenhill, J. (Ed.). (2017). *Global political economy*. Oxford University Press.
- Weatherford, J. (2009). *The history of money*. Currency.

ج. وبسایت‌ها

- <https://www.investopedia.com/articles/forex/042015/what-currency-war-how-does-it-work.asp>
- <https://internationalfinance.com/how-cryptocurrency-reshape-global-economy/>
- <https://coincloud.medium.com/the-role-bitcoin-plays-in-international-trade-37c7fcfd7ed>
- <https://www.cnbc.com/2019/07/10/powell-says-facebooks-libra-cryptocurrency-raises-serious-concerns-such-as-money-laundering.html>
- <https://www.wired.com/story/chinas-digital-yuan-ecny-works-just-like-cash-surveillance/>

- <https://www.reuters.com/markets/currencies/chinas-digital-currency-passes-100-bln-yuan-spending-pboc-2022-10-13/>
- <https://www.russia-briefing.com/news/russia-to-pilot-the-digital-ruble-from-april-2023.html/>
- <https://www.aljazeera.com/economy/2022/9/20/why-is-iran-turning-to-the-new-digital-rial>
- <https://www.investopedia.com/decentralized-finance-defi-5113835>